

DOSSIER

FROM MUNICH TO PARIS (1938–1940).
FROM THE SPANISH CIVIL WAR TO THE GERMAN NEW EUROPE

DOSSIER

DE MUNIC A PARÍS (1938–1940).
DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA A LA NOVA EUROPA ALEMANYA

Presentació

Jo [...] sentia intensament el drama de Barcelona i el de Guernica, i sabia que després de Munic vindria de seguida la derrota republicana, i que després d'aquesta derrota republicana espanyola vindria, al seu torn, l'entrada dels alemanys a Praga i dels italians a Tirana. Dues frases em van quedar per sempre més gravades a l'esperit. Una d'elles, la va pronunciar un oficial republicà espanyol a la frontera del Portús, en plena retirada, en resposta a un oficial francès que l'havia tractat amb orgull i menyspreu: «Us desitjo que aguanteu tant com nosaltres». Durant la desbandada francesa de maig-juny de 1940, aquesta frase no me la treia del cap. Arran d'aquesta mateixa desbandada, i davant d'un poble en flames, un espanyol d'un dels batallons de pic i pala em digué amb simplicitat: «Ahora os toca a vosotros».

Pierre Vilar, *L'historiador i les guerres* (Vic: Eumo, 1991), 11–12.

Entre el setembre del 1938 i el juny del 1940, Europa va implosionar, i va esclatar en una nova guerra continental atida pels feixismes i el nazisme i facilitada pels errors i les pors de les democràcies occidentals. Mentre Espanya acabava de viure la guerra criminal que la gran coalició contrarevolucionària, encapçalada pel general Francisco Franco, havia imposat el juliol del 1936 contra el poder constitucional, representat en la Segona República, a Europa el feixisme italià i el nazisme duien a terme, pas a pas, els seus plans expansionistes i agressius, mentre a França i la Gran Bretanya es passava de l'apaivagament d'aquests feixismes i de l'«Abans Hitler que Stalin» a la urgència d'intentar tancar una aliança amb la Unió Soviètica per posar fre a les agressions alemanyes i italianes.

Tot va ser debades. El feixisme en la seva versió espanyola, fet d'integrisme catòlic, nacionalisme radical i falangisme, va guanyar la guerra el març del 1939. Immediatament es va obrir un doble procés de repressió brutal i exili massiu; Catalunya en va patir unes conseqüències singulars. Praga i Tirana van caure la primavera del 1939 en mans dels feixismes europeus. La Unió Soviètica va apostar per la seva supervivència. Els Estats Units s'ho miraven de lluny.

Res ni ningú no va poder, o no va voler, aturar la nova guerra europea. El 3 de setembre, el conflicte ja era oficial. El 20 de juny de 1940, la Tercera República Francesa desapareixia del mapa continental.

Vuitanta anys després de l'inici del conflicte, el 30 i 31 de maig de 2018, es va celebrar al Museu Memorial de l'Exili (MUME, la Jonquera), el col·loqui internacional «De Munic a París (1938–1940). De la Guerra Civil espanyola a la nova Europa alemanya», coorganitzat pel MUME, els Estudis d'Arts i Humanitats de la UOC, la Fundació Carles Pi i Sunyer, el Memorial Democràtic, l'European Observatory of Memories (EUROM – UB) i la revista *Dictatorships & Democracies*; amb la col·laboració de la Càtedra Walter Benjamin de la Universitat de Girona, el Grup de Recerca sobre l'Època Franquista (GREF – UAB) i el Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies (CEDID – UAB), i amb el suport de la Diputació de Girona. El dossier que es presenta a continuació recull el resultat d'aquesta trobada, en què els professors Walther L. Bernecker, Michael Seidman, Daniel Kowalsky, Phryné Pigenet, Michel Pigenet, Marco Fincardi, Joan Maria Thomàs i Francesc Vilanova aporten noves perspectives d'anàlisi d'aquest moment crucial de la història europea.